

NÓGRÁDI LAPOK

és HONTI HIRADÓ.

Politikai, társadalmi s közgazdasági hetilap.

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. Évesegyre 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 15 krajczár.

Előfizetel csupán a kiadóhivatalnál lehet B.-Gyarmaton.

Hirdetési díjak:

Öt hasábos petitior 5 kr. Bélyeg minden beiktatásnál 20 kr. Nyilvántartó garmond sora 20 kr. — Nagyobb és többeszeri hirdetések jutányosan eszközöltetnek.

A lap szellemi részére s a nyilvántartó vonatkozó minden közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Előfizetési pénzek, reklamációk, és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

Néhány szó gyümölcsészettünk emelése érdekében.

Most, midőn az ország különböző részeiből azon szomorú és méltán lesújtó híreket, veszszük hogy a növényzet, különösen a gyümölcsfák végetartójának előhaladottsága folytán a beállott hűvös, esős napok következtében reményünk: a gyümölcstermés egy egész évre tönkre van téve, s egy tekintélyes jövedelmi forrástól meg vagyunk fosztva, talán nem lesz érdektelen tulajdonképeni pomológusainkhoz, valamint a gyümölcsészet kedvelői- és művelőihez, s végre magához a nagyközönséghez gyümölcsészettünk s a gyümölcstermelés érdekében néhány komoly s megfontolásra méltó szót intézni.

Sajnos ugyan, hogy közönségünket azon lethargikus közönyéből, melylyel lépten-nyomon találkozunk, felrázni csak óriási hatalom volna képes, s így már elöve is vajmi kevés sikert reményelek felszólalásomtól, — de másrészt megnyugtató lesz reám nézve azon tudat, hogy csak egy tehetségemhez képest, azt, a mi tölem telik, hazafiúi és polgári kötelességből megtettem: jóakarattal szót emeltem, reá mutattam a hibára, s ha szabad részemre azon megnyugtató érzetet vindikálnom, kijelöltem a követendő jó utat, rá mutattam a módra, melylyel gyümölcstenyésztésünkön nagyot lendíthetünk, s melylyel egy nálunk ez ideig még csaknem teljesen parlagon heverő jövedelmi forrás kijelölése által útmutatással szolgálók közvagyonosodásunk emelésére.

Tudjuk hogy sok helyütt nemcsak egyes vidékek, de egész országoknak tekintélyes jövedelmi forrását képezi a gyümölcstermelés.

Nálunk ezen ága a gazdaságnak igen csekély kivétellel nagyban úgyszólván sehol sincs meghonosítva, s legfeljebb néhány buzgó pomologus gyümölcsfa termelésére szorítkozik, míg magát a gyümölcstermelést nagyban sehol sem tekintik olyan jövedelmi forrásnak, mely a fáradság tőkéjét biztosan kamatoztatni hivatva lenne.

Nem kívánok szavaimnak nagyobb fontosságot tulajdonítani, mint a mennyivel azoknak a józanul gondolkodó előtt okvetlenül birniok kell; — s ha fontolóra vesszük, hogy ezeket szívárogtatunk ki külföldre különféle gyümölcsnemekért, lehetetlen, hogy fel ne merüljön előttünk azon kérdés: hogy vajjon mi nem volnánk-e képesek e téren ugyanazt produkálni, a mit egyik-másik szomszéd ország vagy tartomány? s közgazdasági tekintetből nem esnék-e jól nekünk is azon óriási összegeket saját anyagi helyzetünk felvirágoztatására s jólétünk emelésére fordíthatni, legkivált most, midőn mindenféle kigondolható adónemek kieszelése által erszényünk anyira igénybe van véve; illő tehát, sőt elkerülhetetlenül szükséges és észszerű, hogy ezek ellensúlyozására megfelelő jövedelmi forrásokról gondoskodjunk.

Pedig ez csak tőlünk függ!

Alapítsunk országsszerte községi s magánfaiskolákat, de ne csupán papiroson, — ülte-

sék be a községek az utak mellékét gyümölcsfákkal, s ezeket adják haszonbérbe mint ezen üdvös szokás néhány vidéken már életbe is lépett, gondozzuk azokat kellőképp és észszerűen, honosítsunk meg oly gyümölcsfajokat, melyek szívós természetüknél fogva a nálunk gyakran előforduló éghajlati eltérésekből eredő káros következményeknek ellentállani képesek s a gyümölcstermesztésben oly jelentékeny jövedelmi forrást fogunk nyerni, mely eltekintve lélekemésítő és testedző jótéteményeit fáradságunk bő jutalmául fog szolgálni!

Nem vagyok idealista, de e helyütt önkéntelenül is eszembe jutnak boldog emléktől telt Karthausijának gyönyörű és valóban találó szavai: „ha szivednek remények keltenek, keresd egy virágot magadnak, és körül földjét, ápd, öntözd, őrizd, meg a fergeg ellen, s a virág háládatos leendő: ágain bimbók fognak fejlődni, s ha reményeidet ezekbe helyezed, esalva nem leendősz, minden bimbó végre megnyílik s minden kehelyből köszönet fog illatozni elődbe!”

Ha áll ez a virágról, mennyivel inkább alkalmazható e felsőges hasonlat a gyümölcsfákra, melyek azonkívül anyagi hasznót is biztosítanak.

Altalános a panasz, hogy fáradságunk kárba vesz, mert a néhány évtized óta csaknem rendszeren beálló késői fagyok tönkre teszik gyümölcstermésünket sokszor nemcsak egy, sőt nem egy ízben 2—3 évre is.

TÁRGYA.

A magyarhoni kisedővás története.

Irtá: Rock Károly.

(Folytatás és vége.)

Ime látjuk, hogy a kisedővás ügye 1848-ban állami intézkedéssé tétetett. Mindezen törekvésekhez költött szép remények azonban eltűntek (más ügyekhez hasonlóan) a forradalom kitörésével. Az 1848-iki politikai események a már örvendeleken előrehaladt kisedővás ügyétől elvonták a közügyölmet. Mint már az előbbi közleményből láttuk, az ügynek mozgatója, elterelője a terjesztő egyesület vala, mely magának több-több alapító és pártoló tagot szerezvén, intézkedéseit igen széles körre kiterjesztő. Természetes dolog, hogy ezen egyesület, melynek tagjai elsőrangú hazafiak voltak, kik között Kossuth Lajos és gr. Batthyány Lajost is találjuk, működését csaknem teljesen abba hagyta kénytelenített, mindaddig, míg az égető napi kérdések így vagy ongy meg nem oldattak.

Nem csodálhatjuk tehát, hogy 1848—51-ig egyesületi közgyűlés nem tartatott. Ezen 3 év alatt kisedővók kevés számmal képeztek s a fennálló kisedővók közül 18 megszűnt működni. Az általános pangás alól kivételt tesz a képzőintézeti példány óvoda, melynek növendékei a forradalom végeztével, még addig meg nem közelített számra szaporodtak. E körülményt Rapos állítása szerint, a „barzai zaj elnémulását követő rendezés alkalmával betöltött hivatalnok-sereg és egyéb idegen raj” — idézte elő. De a mily örvendeleken látszik a növendékek ily felszaporodása, annál szomorubb dolog az, hogy ugyanezen időben a példányóvoda-

dába — „a nemzeti nyelv és érzelm helyébe a német nyelv és birodalmi szellem ápolása behozatott.”

A forradalom utáni 12 év általában magán bordja az idegen szellemű abszolút kormány nyomásának bélyegét. Így pl. a terjesztő egyesület gyűlést folyamodás alapján s ekkor is csak kormánybiztos jelenlétében tarthatott. Ilyen pressió s az ország politikai helyzete zeibbadása hozta az azelőtt buzgólkodó tagokat. De mindezen kedvezőtlen körülmények sem tették e korszakot egészen meddővé, mivel 12 év alatt 42 óvoda nyitattott. Első pillanatra, a statisztikai adatból ítélve, megelégedhetünk az eredménnyel; hanem ez csak külsőség, mivel a tulajdonképeni szellemi haladásnak nyoma sincs. Ennek oka az, hogy az akkori kormány a kisedővódák felállítását, jótékony intézet alakjában, a hozzá folyamodóktól nem tagadta meg s így sokan nyitottak óvodát a nélkül, hogy annak szellemi vezetésére paedagogiai tapintattal s egyáltalában képesítéssel bírtak volna.

1861-ik évvel a kisedővódák történetében új korszak állt be. Brunswik Teréz halálával emlékeztette az egybarátokat a vállalat nemes céljára. Ugyanezkor Ney Ferencz leküszönt a képzőintézeti igazgatóságról, mely hivatalra már az 1857-ik évtől fogva egész erejét nem szentelhette, mivel a terjesztő egyesület pénzügyi viszonyainak rendezetlensége miatt 600 frt leszállított igazgatói fizetéséből meg nem élhetvén, e tisztségre mellélt tanári hivatalt vállalt, a belvárosi reáliskolánál is. A megüresedett állomásra Rapos József egri kisedővó választatott meg, ki már Székesszéchen való működése alkalmával fényes jelét adta szakképzettsége és páratlan ügyszeretetének. Ő az ügy itánti tájékozás és lelkesítés céljából sietett kiadni „Értesítés az ország kisedővás ügyében” című művét. A tapasztaltakból tanúságot vonva gondoskodott a képezdők beépítéséről és a képzési tantárgyak megállapításáról. A be-

népesítés érdekében javasolta, hogy ezen a kisedővó-pályára nők is képeztessenek. A képzési tantárgyak megállapítását illetőleg előben külföldi szakmunkák fordításáról gondoskodott, majd tantervet készített, mely szerint nem óvokat, hanem alapnevelőket akart képezni. Miként az elnevezés mutatja, az óvónak működési köre székebb mint az alapnevelőé, kinek feladata a gyermeknek első 6 évében szükségelt nevelését megadni s ez által a további nevelésnek alapját vetni. Épen az „alapnevelő” fogalmához csatolta ő a kisedőnevelőre vonatkozó tervezetét, melynek értelmében a gyermekek születésüktől fogva közintézetben neveltetnének. Ily módon a kisedőnevelési intézménynek 3 nemet egy mint: a) bölcsődét, b) letelezházat, c) a tulajdonképeni óvodát akarta létesíteni s ezeket egymással kapcsolatba hozni.

E hármas intézet terjesztésére törekedett szóval, és időszaki cikkek, röpiratok közzétételével.

Az 1868-ik év szintén forduló pontot képez. Először azért, mivel az ezen évben készített népoktatási törvényjavaslat keretében br. Eötvös József közölte miniszter a kisedővást is fölvetve. Ő ugyanis az 1848-ban megkezdett, de ugyanakkor félbeszakadt munkát újra kezdvén, a kisedővódákat, mint az elemi iskolának alapvetőit kívánta tekinteni s a kisedővást az elemi oktatással kapcsolatban óhajta törvény által szabályoztatni. Nemes törekvése azonban kívánt sikerre nem vezetett, mivel a törvényjavaslat átdolgozására egybehívott bizottság a kisedővást a népoktatási intézetektől — mint össze nem tartozó dolgot — elhagyta s egy szersmind ugyanakkor utasította a minisztert, hogy a kisedővódákról különálló törvényjavaslatot készítsen. Így tölt el várakozással egy év, midőn 1869-ben a kívánt javaslat a képviselőházhoz csakugyan be is nyújtott. Ezen javaslat tárgyalása azonban mai napig elmaradt s az ezen évben tartott III-ik egyetemes tanácsgyűlés

Pedig mily könnyű ezen baj ellen magunkat biztosítani: szerezzük be és honosítsuk meg későn virágzó, a tavasz előhaladtával vegetatív módon induló gyümölcsfa-fajokat a ezen elemi csapástól mentek fogunk maradni!

Ezen ezen körülmény volt jelen soraim közlésételének főindító oka; t. i. hogy felhívjam a gyümölcsészet kedvelőit és művelőinek figyelmét olyan gyümölcsfajok beszerzésére és meghonosítására, melyek a kései fagyoknak ellentállani képesek, s melyek természetüknél fogva magokban hordván a kései vegetatio, az életnevelő megindulását, nincsenek a fagyok káros hatásának kitéve.

Ott vannak pl. hogy csak egyet említsék a reutlingeni (würtembergi) gyümölcsészet intőzetben alma fajok, melyek csak júniusban virágznak, a nélkül, hogy ezen kései virágzás a gyümölcs érési idejére káros befolyással lenne; ezen és az ily fajú gyümölcsfákat kellacelimatizálnunk meghonosítanunk, művelnünk s termésünk a fagyok ellen biztosítva van.

Ezzel korántsem azt akarom mondani, hogy hazai terményeinket, jónak bizonyult gyümölcsfa-neműinket és gyümölcsészeinket vőgkép mellőzzük s szorítsuk le a közforgalom piacáról, de az észszerűség parancsolja, hogy ha már az elemi csapások elől menekülni nem áll módunkban, igyekezzünk gyümölcs-termésünket legalább részben biztosítani.

Tegyük fölre az álhazafiságot, mely az idegen földről behozott cikkek pártolása által ellenünk látszólagosan érvényesíthető fel; mert éppen az által bizonyítjuk be a legbiztosabb hazafiságot, ha munkaképességünk bizonyítékként kimutatjuk, hogy mi is tudunk itthon olyant produkálni, a mit eddig drága pénzben kívülről idegen országból kellett beszereznünk.

Egy kevés jóakarattal — az álszemérmert fölre vetve — összetartással és válvetve sokat lendíthetünk gyümölcsészetünk emelésére s ez által hazánk anyagi felvirágoztatására.

Adja az ég, hogy úgy legyen a fáradságunkat siker koronázza!

Tegyük kísérletet; a tapasztalat a legjobb mester!

Én legalább rüszemről meg vagyok győződve, hogy a próba tökéletesen sikerülend

s akkor felette boldognak fogom magam érezni, hogy hazánk anyagi jólétének előmozdításához — habár csak egy porzemnyivel — én is hozzá járultam. M. L.

Adalékok Hontmegye nemzetiségi monografiájához.

Irta: Körösy József, a fővárosi statisztikai hivatal főnöke. (Folytatás.)

Általános tájékoztatás.

Hont az ország kisebb megyéi közé tartozik. Területe 2645 és fél négyzetkilométer. — Lakossága 1881-ben 115787 lélek volt. A megye hat járása van osztva, melyben 184 község és három város létezik (Selmecz, sz. k. város, Korpona és Bakabánya rendezett tanácsú városok.)

A megye délre a Duna, keletre Nógrád, nyugatra Esztergom és Bars, északra Zólyom és Barsmegyék által határoltatik. Az egész területe dombos, csak az Ipoly mentében lapályos; a nagyobb emelkedés az északi részében van. A magyarság a lapályt és az avval határos dombvidéket lakja; a tótok legzámosabbak az északi, hegyes részeket lakják, de azon kívül még két déli nyelvterület is képeznek: a már említett Szob-Damásd és másikat Kis-Csalomia körül, a német elem majd kizárólag a legdélibb (Szalkai) járásban található, kivált két ponton: Nagy-Maroson és Búrszönyben (Deutsch-Pelzen.) Abszolút többségben egy nemzetiség sincsen; a relativ többség a tóti nemzetiség.

A nemzetiségek számereje (az anyanyelv szerint megítélve) az 1881. évi népszámlálás alkalmával következőnek találtatott:

tót	54.242	—	46.85	%
magyar	49.165	—	42.47	%
német	7.925	—	6.84	%
csigány	255	—	0.22	
egyéb	326	—	0.27	
még beszélni nem tudott	3.875	—	3.35	

Összesen: 115.787 — 100 %

A nemzetiség és a hitfelekezeti közt igen szoros összefüggés létezik. A helvétek majd kivétel nélkül magyarok, az ágostaiak túlnyomóan (85. százalékkal) tótok, a katolikusok felében magyarok, negyven részben tótok, egytized részben németek. Az izraeliták háromötöd része magyar, egy erőse harmadrész német, a többi tót.

Tekintettel a hitfelekezeti momentum illetén bebizonyított fontosságára nem lesz fölösleges, ha itt még a hitfelekezetekre vonatkozó szabatos adatokat is közlöm.

A római katolikusok száma	79.044
az ágostaiaké	26.397
a helvéteké	7.567
az izraelitáké	2.908

Ezeknek nemzetisége pedig (a beszélni nem tudók kihagyásával) a következő:

	magyar	német	tót
a róm. kath. közt	37.857	5.809	29.996
az ágostaiak	2.512	1.084	21.946
a helvétek	7.162	33	116
az izraeliták	1.594	990	149

Vagyis a világosabb képet nyújtó százalékokban:

	magyar	német	tót
száz százkatolikus közt	51.4	7.9	40.7
" ágostai	9.8	4.3	85.9
" helvét	98.0	0.4	1.6
" izraeliták	58.3	36.2	5.5

A katolikus a beszercebányai püspökség alá tartoznak; püspökük Ipolyi Arnold. — Az evangélikusok a bányai kerületbe tartoznak; superintendentük Dr. Szederényi Gusztáv, Békta-Csabán, kiről sokan azt hiszik, hogy a slavizmusnak rokonaságos; világi felügyelőjük Fabinyi Teofil, a kir. kuria tanácselnöke.

A megye területén van két gymnasium, mindkettő Selmeczen; az egyik állami (katolikus) 6 osztálylyal, a másik ágostai, 8 osztálylyal. Mindkettőnek tannyelve magyar. Reáliskola az egész megye területén sincsen.

A népiskolák száma 143; 41 községnek tehát sincsen (saját) iskolája: Tanfelügyelő: Plachy Bertalan, Korponán.

A megye székhelye Ipolyság. Főispán: Bárány Majthényi László; alispán: Pongrácz Lajos. A megye közigazgatási nyelve a magyar.

Legnagyobb földbirtokosok: Kóburg-Koháry herceg, az esztergomi érsekség, az esztergomi káptalan, br. Majthényi főispán, gr. Steinlein Ottó.

Ha mindennek előtt, általános tájékoztatás céljából, azt kutatjuk, miképen alakultak a viszonyok a nemzetiségek utolsó összeírása (1851.) óta úgy azon eredményre jutunk, hogy dacára az ezen korokban eső magyar-ellenes abszolút kormányzatnak, a magyarság számerőben nem fogyott — sőt némileg szaporodott is. Az 1851. évi évben ugyanis a magyarság Hontmegyében 42 2/3 százalékkal tett, jelenleg pedig 44 % Ellenben a tóti nemzetiség előbb 52, jelenleg pedig csak 48 1/2 százalékkal tesz, míg a német elem mintegy három százalékkal erősödött (előbb 4 1/3 %, jelenleg valamivel több a hét százaléknál).

Ezen eredmény azonban különböző és részben ellentétes áramlatoknak a végeredménye. Vannak magyar és német községek a melyek eltöreszkednek, vannak tótok és németek a melyek elmagyarasodnak. (Folytatás következik.)

Gyám-ügy.

(Az árvasági elnök negyedévi jelentéséből.)

A gyámi és gondnoki ügyek állapotáról jelentésem a folyó év első negyedére van szerencsém következőkben bejelenteni:

1. ször. A múlt 1882-ik év utolsó negyedének végén a gyámság alattiak létszáma 14,642, a gondnok-

a kisedővők (alapnevelők) országos egyesületével nevezett ki egy bizottságot, mely bizottság személyesen adja át kérvényét a törvényjavaslatát a kisedővások országos törvényi szabályozása tárgyában. Forduló pontot képez a kisedővások történetében az 1863-ik év főleg azért, mivel ezen évben jutottak felszínre Fröbel elvei, mi miatt a kisedővők két pártra szakadtak. E szakadás következő években mindinkább élesebben mutatkozott, úgy, hogy a kisedővőket terjesztő egyesület képezdijének igazgatói állomására Rapos József helyett (1870-ben) Szabó Endre, Fröbel követője (Rapos tanítványa) alkalmaztatott. E két párt, t. i. alapnevelők és a „Fröbelisták” intézeteket külön névvel látták el. Amazok megtarták a rég divó kisedővoda elnevezést; emezek pedig találtak egy új szót a „Gyermekkert”, et. Lapot is adtak ki elveik terjesztése céljából, nevezetesen az „Alapnevelők és szülők” lapját és Fröbel című szakkönyvét.

Az első gyermekkert 1869-ben nyitottatott Pesten Rongó János vezetés alatt, a ki ugyanezen évben hatalmas agitálásával a budapesti „Fröbel-nőegylet”-et létrehozván, a gyermekkert kapcsán gyermekkerítés nőképzését is alapított. A Fröbel-nőegylet az 1870-ik évben két pártra különült s az elszakadtak P. Szabó-máry Károly és Várady Gábor ország. képviselők vezetés alatt új egyesületet alakítottak „Országos kisedővőegylet”-et, mely egyesület 1874-ben minden intézkedéseivel együttesen bevált a még 1834-ben Brunswik T. és Szentkirályi Mór által alakított „Kisedővőintézetek Magyarországon terjesztő egyesület” felvételén „Az országos kisedővő egyesület”-et.

1873-ban Szász Domokos kolozsvári ref. lelkész tevékenysége folytán Kolozsváron is alakult egy Fröbel-szerű egyesület „Gyermekkert-társulat”-al, mely szintén állított képezdijt is.

A Szabó Endre, majd rövid idő múlva Szerdahelyi Adolf igazgatása alá került „Országos kisedő-

vő-egyesületi” példányodában, ugyancsak a képezdijében a vezetés új irányt nyert, t. i. a Rapos által munkált tér és a Fröbel elvei egyesítettettek. Rapos József szóval és írásban, különösen „Bizalmas szó Fröbel követőiből” című röpiratában tiltakozott az eljárás ellen. Valóban csodálni lehet, hogyan lehetett oly nagy zajt csapni Fröbel elveivel s mi módon érdekelte meg ezen külföldi termék a bálványozást akkor, midőn az a mit Fröbel akart a magyarhoni kisedővásban, alapjában már bent volt. Hiszen Rapos már alkalmazta az általa feltalált módokat az értekek gyakorlására. Ugyancsak alkalmazta a (beszéd- és értelemgyakorlatot) társalgást, dalokat stb., sőt már gr. Fesztetich Leo kimondotta, hogy a kisedővás nemcsak ápolás, hanem nevelés is. Csodálandó mondom, mert már Rapos az általa teremtet és kipróbált nevelési rendszer értelmében tanítá hallgató növendékeit arra, hogy a csoportokba osztott gyermekek fejlesztésére megkiváncsolt eszközök lélektani alapon választásának ki. Ő tanúságos utazása alatt megfigyelt minden mozzanatot a mi által a kisedővodai növendékek vezetését sikeresebben, józanabban lehet eszközölni s így ha volt is valami kérdés helyeselhető intézkedés, azt ki lehetett volna javítani. De hát hiába! a magyar ember megtagadta multját, ellenségévé lett szülőitjének csak azért, hogy a művelt külföldi nótáját dudolja.

Ha összehasonlítjuk az óvodák és gyermekkertek vezetésének irányát, láthatjuk, hogy nem különböznek lényegesen; abba pedig a miben eltérnek, az előny a kisedővők javára esik. Az óvodák nevelése a) negatív, b) pozitív. A negatív a kisedővők testi és lelki bajoktól való megóvásában áll. Ezen célból a gyermekek, míg szüleik munkával vannak elfoglalva, egész napon az óvodában vannak, s ott csakély díjért, esetleg ingyen ebédet is kapnak. A pozitív nevelés által pedig a testi és lelki örök önkéntes fejlődése, alkalmas ráhatás folytán kellő irányban elősegíttetik.

A gyermekkertek nevelése a negatív részt elhanyagolja és iskolaszerű foglalkozással járul. Délelőtt 8—10 vagy 11 óráig; délután 2—4-ig tartó elfoglaltság által kisedők iskolájává lesz. Foglalkozásul mesterséges játékszereket, mint kocsikát, papírszalagot stb. alkalmaz. Ezen ez benne az óvodák fölött új s egyszerűsége mondhatjuk, hogy helytelen is, a mint azt a szellemi kimerültség miatti panaszok bizonyítják. Ekként lájuk, hogy gyermekkert létesítése folytán, a kisedővás eltért eredeti eszmekörétől, mert gr. Brunswik Teréz törekvése — „nemcsak a szénvedőleges gyermekóvásra szorított hanem azt akarta, hogy a célbavett intézmény által a lakosok természetes szaporulata megtakarítsanak és nemesíttessék, az anyák keszei a munkára s kenyérkeresetre is felzababíttassanak és közvetve az ipar s ez által a jólét előmozdítottassék.”

A kisedővás ügye a lefolyt 50 év alatt hazánkban nagy tért bódított meg; de még mindig nincs egy elterjedve, mint lennie kellene, s nem is lesz, míg csak legközelebb hozandó törvény erejével általánossá nem tétetik. A közoktatásügyi miniszteriumnak 1875—1876-ik évről tett jelentése szerint Magyarországon van 215 kisedővó intézet 315 kisedővó nevelő vezetés alatt 18624 növendékkel. Ezen kisedővónevelési intézetekre 1876-ban társulatok és községek által 186,391 frt., állami segély pedig 25,730 frt. fordítottatott.

Rövid történeti áttekintésemet azon három adat fölemlítésével fejezem be, hogy gr. Brunswik Terésznek 1871-ik év november 5-én Budapesten szobrot emeltek; továbbá a király Ő Felsége 1865-ben 500 frttal, a királyi Ő Felsége pedig 1867-ben a koronázás emlékére 1200 frttal a kisedővodákat terjesztő egyesület alapító tagjai közé léptek.

ság alattiaké 183 együtt 14,825 egyénnel lévén kimutatva, miután ehhez a folyó 1883 ik év 1. negyedében gyámság alá tartozó 169, gondnokság alá rendelt 3 egyén járult, a fentebbi létszám 14,997 főre emelkedett, levonván azonban ebből (a gondnokság alattiak változatlanul maradásá mellett) a gyámság alól felszabadultakat, és pedig: a) teljeskor elérése által 214, b) nagykorúsítás folytán 5, c) férjhezmenetel által 26, d) elhalálozás miatt 13, összesen 258 egyén, maradt a gyámság alattiak létszáma 14,533, a gondnokság alattiaké 186 összesen 14,739 egyén.

2 szor A folyó év első negyedében beérkezett ügydarabok száma tett 3987 drbot melyekhez hozzáadva a múlt évről felmaradt 429 drbot, elintézendő volt ezen 1. negyedben 4416 db, a elintéztetett a 3 rendez előadó és az az árvaszéki jegyző mint helyettesített előadó által 2867 db, elintéztetlen maradt 1559 db. Az elintéztet dbokból ülésben tárgyalatott 1919, ülésen kívül nyert elintéztet 938 db s ismét az összes beérkezettek közt hagyatékügy 223 volt.

Az írodarazemélyzet által letisztított s a kiadó által kiadott 2800 db, letisztítandó és kiadandó maradt 57 db, ez a csekély szám is csak azért mert a hónap utolsó napján elintéztet daraboknak egyidejűleg letisztítását a fizikai időhiány nem engedte.

A számadással tartozó köz és magán gyámok, illetve gondnokok által a folyó évben beterjesztett számadások dbszáma tess a múlt évről felmaradt 19. db-bal együtt 151 drbot melyekből kiadott a számvadásnék átvizsgálás végelt 147 db beérkezett meg vizsgálva mind.

A magángyámok közül az 1882 iki évre számadással hátra van 644. A hátrálékos számadások bekövetelése általa folyvást a legerélyesebben szorgalmazatik s e szorgalmazásnak kívánt eredménye is mutatkozik.

3. A központi pősztár állása marcius végén következő vala u. m.

a) pénzintézetek könyvekbe elhelyezve 245272 frt 90 kr, b) kamatmaradvány marcius végén 21266 frt 44 kr, c) kötvényekben 249445 frt 59 kr, d) Erték-papírokban 15360 frt összesen 531344 frt 93 kr, a tartalékalap pedig a Madách Sándor részére vissza-fizetett 291 frt 20 kr. levonásával a 6940 frt 40 krt tartalmazott, mely összes értékek kezelése, a múlt hó utolsó napján megtartott pénztár-vizsgálat alkalmával kifogástalannak találtatott.

4) gyámügyi törvény 213-ik §-ának ide vonatkozó pontját illetőleg megjegyeztetik hogy miután az itteni pénzek megyei szabályrendelettel fogva kizárólag a helybeli 3 pénzintézetben gyűmölcsöztetnek, innen kifolyólag kölcsönök sem adtak a pénztárból jószágügyi biztositék mellett. A mi pedig a kamatokat illeti, ezek a jogosultaknak a törvény értelmében fél évenként szolgáltatnak ki.

5) A gyám illetve gondnokság alól a folyó év 1. negyedébe felszabadult 258 egyén közül vagyonnal bírt 216, vagyontalan volt 42 s a vagyonnal bírók részére központban őrzött értékek fejébe kiutaltvány-zostatott és tényleg kifizetett készpénzben 6422 frt 78 kr, kötvényekben 1318 frt összesen 7740 frt 78 kr érték.

Az árvavagyonok vizsgálatára kiküldött biztositóktól a jelentések ezen évnegyed tartama alatt be nem érkeztek.

Végül van szerencsém a közg. biztositási 312-83. számú végzése értelmében általam az első magyar általános biztositó társasággal a megyei árvák érdekében megkötött s a társaság részéről is aláírt szerződést két eredeti példányban jóváhagyó záradékolás végelt ezennel beterjeszteti jelentvén, egyszersmint hogy az árvaszék a fennebb jelzett szám alatt lett utasításához képest az adriai társasággal fenálló szerződésnek f. é. máj. 1-én leendő megszűnésé folytán az újabb biztositásra vonatkozólag szükséges intézkedéseket megtette, nem különben aláírt e fontos moz-zanatnak e községekben leendő kihirdetésnek az összes-járások füzolgabirohöz e tárgyan intézett körlevél útján intézkedett.

Pajor István,
kir. tan. árvaszéki elnök.

A b.-gyarmati dalgyűlés zászólógye.

A helybeli dalgyűlés azon tagjai, kik a múlt évben megtartott debreczeni országos dalártnepélyen megjelentek, nem kis mértékben érezték magukat szécselyezve az által, hogy míg a többi társaság egytől egyig saját zászolaja alatt vett részt az ünne-pélyes menetekben, nekik lobogó nélkül kellett bal-laguiok süggelék képen az apatini dalárda után. — Ez idő óta az egyleti zászlo megszerzése a dalárda kebelében közözhajá vált, s e kérdés hónapokon élénk eszmecserre tárgyat képezvén, az egyleti választmány a közgyűlés által nyert felhatalmazás alapján legkö-zelebb komolyan hozzá fogott az eszme megvalósítás-hoz. Az előintézkedések egyik főbb mozzanata kétség kívül az, hogy a ritka szerencsével kiszemelt zászlo-aoya már meg van nyerve a tervezett ünnepegy fődí-szól. Ugyanis a választmány által megbízott küldött-ségi tagok, névszerint Garam Jenő elnök, Zelenka János karnagy s Baintner Arnold titkár f. hó 22 én tisz-telegtek Szirákra gr. Degenfeld Lajos ur házána-l, mely alkalommal Garam elnök, mint a küldöttség vezetője, hódolatuk kifejezésé kíséretében felkérte a grófnét a zászolányai szerep kegyes elfogadására. A grófné a dalárda ohajtását teljesíteni igérte annál in-kább mert — ugymond — ez oly megtiszteltetés, me-lyet el nem fogadói lehetetlen. Tán felesleges is meg-jegyeznünk, hogy a küldöttség megyénk e kitűnő fő-rangú családjá által nemcsak ritka magyar vendég-szeretettel fogadtatott, hanem azonkívül a grófné ré-széről a túlkögyes figyelem számos oly jeleivel lett elhalmozva, mire csakis oly felekül lelki s magas-miveltetű nő képes, mint gr. Degenfeld Lajosné. A dalgyűlési választmány f. hó 25-én ülést tartván, a küldöttség jelentését örömdetes tudomásul vette, egy-uttal elhatározta, hogy gr. Degenfeld Lajosné szül. Dessowffy Ilona ó méltóságához a zászolányai szerep elfogadásáért köszönd iratot intéz. Az ülésnek a zász-lógyben hozott több rendbeli határozatai lapunk je-len számának újdonsági rovatában olvashatók.

H i r e k.

Hymen. Kobay (Alszeghi) Etel, városunkban is előnyösen ismert énekes színésznő e napokban vezette-oltárhoz Jakab Lajos színigazgató Szekesfehérvárról. Kohn Henrik városunkban előnyösen ismert fiatal ba-rátunk B.-Gyarmaton f. hó 24 én váltott jegyet Elfer Janka kisasszonnyal, Elfer Jzák helybeli kereskedő bájos leányával.

Az alsó nógrádi ev. papság szokott évi conferen-tiája ez idén az esperességi közgyűlést megelőzőleg jun. hó 4 én fog megtartatni Agárdon Gaál Mihály lelkész úrnál.

Méhészeti előadás a nógrádi gazdasági körben jun. hó 26 án fog megtartatni Agárd községében.

Röszén, eme ezelőtt híres pánszláv fészekben a magyarosodás ügye már annyira előre haladt, hogy legközelebb, Pünkösztör az ottani derék műkedvelők által magyar szindarab fog előadatni. Ezen előadás jövedelme szintén magyarosodási célokra fordittatik. Ismét panaszok merülnek fel a mértékek ellen, főleg a kisebb kereskedéseknél, melyekkel a nép érint-kezik. A szegény tudatlan nép, az uj mértéket még most is alig ismeri, s vannak elegend, kik a nép tu-datlanását lelkiismeretlenül felhasználják. Midőn tehát ez ügyben felszólalunk figyelmeztetjük a rendörköze-geket, hogy a mértéket vizsgálják meg. A mérték vi-sítást minden évben többször kellene megajteni; nálunk ez éveken át nem történik.

A helybeli dalgyűlést zászlo avatási ügye van most szőnyegen. Ezen ünnepegy iránti érdeklődés máris nagy mérvet öltött. Hisz mindenkinek élénk emlékezőtő-ben van a múlt év szept. havában lefolyt tűzoltó egy-leti zászlo szentelésé megható ünnepegye? — Ez is ahoz hasonló akar lenni. A legközelebbi választmányi ülésen, mely gr. Degenfeld Lajosné azon szép elhatározását, hogy a zászolányai szerepet olvállalta, örömdetes tu-domásul vette, többrendbeli intézkedés történt az ün-nepegy rendezésére. Kimondatott az is, hogy csak néhány gyűjtő iv fog kibocsáttatni. Alakítottat továbbá egy 9 tagból álló állandó rendező biztositás, mely hivatala lesz

az egész ünnepegy programját és költségvetését el-készíteni. Az ünnepegy ideje még nincs ugyan meg ha-tározva, de úgy tudjuk, hogy az szept. havának első napjaiban fog vége menni. Addig is a dalárda több kisebb nagyobb előadást rendez; most legközelebb máj. hó 29 én fog rendeztetni e y dalcsatély 60 kros belepti díj mellett a nyári szünetben.

A Nógrádmegyei tanító-egyesület losonci köré f. évi május hó 7 én, d. e. 8 órakor tartja Dobrocsen az ág. ev. hitv. elemi iskola helyiségében szabálynorm-tavaszi közgyűlést, melyre a losonci kör 1. tagjai, tanítóit, úgyszintén a tanügy barátait tisztelettel meg-hívja az elnökség. A gyűlés tárgyai: 1. Gyakorlati ta-nítás: a magyarnyelv tanítását tót anyanyelvű iskolá-ban; tartja Gröner Ede úr. 2. Elnöki megnyitó beszéd. 3. A tanítás bírálat. 4. A múlt éle jegyzőkönyvének felolvasása. 5. Pedagógiai értekezés; felolvasa nt. Holles Dániel, lelkész úr. 6. Egyleti ügyek. 7. Is-dítványok.

Múlt számunk első cikkében a kereszthelyi kö-rüli tárgyalásokra vonatkozólag Balás József biztositási tag nem a regále érdekében mint röviden jelentik de a nép és hitel minimum érdekében szólalt fel. Az ál-landó választmányban a 2 frtos hitel maximuma mel-lett érvelt a közgyűlésen, az ott tett Beniczky-féle 5 és 8 frtos indítvány ellenében, az állandó választmány 3 és 6 frtos indítványát, mint nézetében közelebb állót, pártolta, mely állandó vál. véleményén aztán szavazat többséggel el is fogadtatott. Meg kell még jegyeztetnünk, hogy az állandó választmányban a 2 frtos hitel maxi-muma mellett Vladár Viktor úr is melegen szólalt fel, azt meg épen lélekemelő volt látni, hogy ugyanott egyik legnagyobb regálebirtokosunk Huszár István úr oly ér-telemben tartott beszédet, hogy e kérdésben magasabb szempontokból s nem a regálejövdelemből kell kifü-delni. Ezzel bővítettük ki a kereszthelyre vonatkozó szabályrendelet feletti vitát, melyet a múlt számban térszűke miatt csak igen röviden jelezhettnünk.

A győrvideki árvizkárosult tanítók javára apríl. hó 1-je után beérkezett gyűjtések kimutatása: 55. sz. iv Kisfaludy András k. extráczini tanító gyűjtése a postadíj levonásával 2 frt. 13 kr. 53. sz. iv Tót Lipót kékkői tanító gyűjtése 4 frt. 50 kr. Hozzájárultak: Sebastian Adolf Blau Bódog 1—1 frt. Dr. Krantschnai-der 50 kr. Rákosi János és Tancsny Géta 40—40 kr. Matulay Gyula, Peredi József, Lorch Rész és Raichl Adolf 20—20 kr. Schütz Antal 10 kr.

A nógrádmegyei tanítótestület b.-gyarmati járás-körének f. é. május 9 én d. e. 9 órakor a helybeli polgári iskola helyiségében tartandó ülésre a kör tag-jai és a tanügy pártolói tisztelettel meghívattak. Az ülés főbb tárgyai a múlt éle határozatainak tudomásul vételén kívül a II. orsz. tanítógyűlésre küldendő és az egyleti közgyűlés elé megállapítás végett terjesz-tendő kérdések megbeszélése lesznek. Nevezetesen az Eötvös alap; az iskola egyszékegye; az ismétlődő inko-lák kérdése s többek. Akik ezekre vonatkozólag netán kimerítő kész javaslatokkal kívánnának élni, szívesked-jenek ebbeli munkálataikat majus 5-éig Kemény Gá-bor körlelközöz beadni.

Érdemes. Mai számunk hirdetési rovatában foglat-tatik Heckscher Samuel hamburgi bankár szerencse-bírdetés. Ezen váltótűzlet szerény ér titoktartó pontos-ságával a vidék bizalmát megnyerve, azért is a tisz-telt olvasók figyelmébe ajánljuk.

Montmegye Zahora községében apríl. hó 24-én borzasztó tűzvész dühöngött. 32 ház hamvadt össze. Már a templom is gyuladosott est azonban megmen-tették. A károsseg igen nagy.

Nyiltár.)

Gőzmalom.

A balassa-gyarmati gőzmalom a legjobb karban, három pár kövel és cilinderrel fel-szerelve, előadó vagy haszonbérbe adandó. Fel-világosítással a kiadóhivatal szolgál. 1—3

E rovatban közölttekért nem felelős a Szerk.

Feladás szerkesztő:

Horváth Danó.

1911—883. szám.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

A b. gyarmati kir. törvényszék mint tlkvi hatóság közhirre teszi, hogy Heiczig Eleonóra és Ri-gótz Netti mint Markbreiter Lajos örökösök végrehajtónak, Szirmai Mihály és Klucsik Erzsébet végre-hajtást szenvedők elpeli 120 o. é. frtnyi tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében, a b.-gyar-mati kir. törvényszék területén lévő Nógrád községben fekvő.

1 Nr a nógrádi 105-ik tlkknöyvből a 709 ikbe átjegyzett nevezett alpereseket illető I. 1—5. soroz. alatti házra, bel és kültelekre, legelő és ordóilletményre 769 frtnyi becsérték mint kikiáltási árban.

2 or. Ugyanazon tlkvi + 876. brszú maradvány szántóföldre 91 frtnyi kikiáltási árban.

3 or Az ott foglalt + 2212 brszú maradványföldre 108 frtnyi kikiáltási árban.

4-szer. Ugyanott foglalt + 1437 brszú maradványföldre 546 frtnyi kikiáltási árban.

5 ször Szinto ott foglalt + 1070 brszú szabadföldre 9 frtnyi kikiáltási árban.

6-szor Ugyanott + 1923 brszú szabadföldre 14 frtnyi kikiáltási árban.

7-szer. A nógrádi 105 tlkvi + 764 brszú maradványföldnek Szirmai Mihályt és Klucsik Erzsé-betet illető jutalékra illetve ezen fekvőségek felére 127 frt 80 krnyi kikiáltási árban.

8-szor. Szinto a 105-ik tlkvi + 1288 brszámu dézmasz szőlőnek végrehajtást szenvedők illetőse-gére illetve a szőlő felére 115 frt kikiáltási árban.

9-szer A 105 ik tlkvi + 1619 brszú dézmaszszőlőből felében végrehajtást szenvedőköt illető ju-talékra 151 frtnyi kikiáltási árban.

10-szer a 105-ik tlkvi + 1669 brsz. alatti dézmaszszőlőből felerészen ugyanazokat illető jutu-lékra 66 frt 50 krnyi kikiáltási árban az árverést elrendelték.

A fentebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi junius 4-ik napján délelőtti 10 órakor Nógrád köz-ség házána-l megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezési stándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 szatölőjét készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. §-ában jelzett árfolyommal számított és az 1881. évi november 1 én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8 §-ban kijelölt ovadékköpes értékpapírban a kiküldött kezébebe letenni, avagy az 1891. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállí-tott szabálynorm elismervényt átazolgaltatni.

Kelt B.-Gyarmaton a kir. törvényszék tlkvi osztályának 1883. évi aprilis hó 14 t. ú.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség-nek tisztelettel tudomására hozni, hogy a „BALASSA” című vendéglőt átvottem és aprilis hó 28-án megnyitottam; minden igye-kezetemet oda fordítom, hogy üzletemet a nagyérdemű közönség ígéyei szerint, izletes s jó ételekkel és italokkal állátva pontosan és gyorsan kiszolgálthassam. Kegyes párt-fogásukba ajánlva maradtam mély tisztelettel

Dániel András,
vendéglős.

